

O'ZBEKISTONDA SPORT TASHKILOTLARINI BOSHQARISHNING HUQUQIY ASOSLARI**Safarov O'lmasbek Sulton o'g'li**

Iqtisodiyot va pedagogika universiteti

Jismoniy madaniyat va sport kafedrası stajyor o'qituvchisi.

Telegram orqali bog'lanish uchun: [@Ulmasbek_SultonovichSafarov](https://t.me/Ulmasbek_SultonovichSafarov)**Elektron pochta: ulmasbek158@gmail.com**<https://orcid.org/0009-0009-9521-2981><https://www.linkedin.com/in/ulmasbek-undefined-66ab353a7><https://share.google/NehdPv4IjDcZwENvZ>**<https://doi.org/10.5281/zenodo.20383122>**

Annotatsiya. Ushbu maqolada O'zbekiston Respublikasida sport tashkilotlarini boshqarishning huquqiy asoslari ilmiy-nazariy va amaliy jihatdan chuqur tahlil qilinadi. Prezident Shavkat Mirziyoyev rahbarligida amalga oshirilayotgan sport sohasidagi islohotlar, xususan 2026-yil 24-martdagi O'RQ-1123-sonli "Jismoniy tarbiya va sport to'g'risida"gi Qonun va bir qator Prezident farmonlari asosida sport federatsiyalari, klublar, sport maktablari va boshqa tashkilotlarning huquqiy maqomi, boshqaruv tuzilmalari, moliyalashtirish mexanizmlari, mas'uliyat va nazorat masalalari yoritilgan. Ilmiy asoslar bo'limida o'zbek huquqshunoslari va sport mutaxassislarining tadqiqotlari hamda Prezident asarlariga tayangan holda mavzuning nazariy negizlari ochib berilgan. Tahlil bo'limida amaliy holat, muammolar, xalqaro tajribani moslashtirish va takliflar bayon etilgan. Maqola sport tashkilotlari rahbarlari, huquqshunoslar, sport menejmenti mutaxassislari va talabalar uchun mo'ljallangan bo'lib, mamlakatimizda professional sportni rivojlantirish va sog'lom avlod tarbiyasida huquqiy asoslarni mustahkamlashga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: sport tashkilotlari, huquqiy asoslar, jismoniy tarbiya va sport qonuni, Prezident farmonlari, sport federatsiyalari, korporativ boshqaruv, moliyalashtirish mexanizmlari, sport menejmenti, davlat boshqaruvi, sog'lom avlod tarbiyasi.

Аннотация. В данной статье научно-теоретически и практически анализируются правовые основы управления спортивными организациями в Республике Узбекистан. На основе спортивных реформ под руководством Президента Шавката Мирзиёева, в частности Закона Республики Узбекистан № О'РQ-1123 от 24 марта 2026 года «О физической культуре и спорте» и ряда президентских указов, раскрываются правовой статус спортивных федераций, клубов, спортивных школ и других организаций, структуры управления, механизмы финансирования, вопросы ответственности и контроля. В разделе научных основ на базе исследований узбекских правоведов и специалистов в области спорта, а также трудов Президента освещаются теоретические основы темы. В разделе анализа освещаются практическое состояние, проблемы, адаптация международного опыта и предложения. Статья предназначена для руководителей спортивных организаций, юристов, специалистов спортивного менеджмента и студентов и служит укреплению правовых основ развития профессионального спорта и воспитания здорового поколения в стране.

Ключевые слова: спортивные организации, правовые основы, закон о физической культуре и спорте, указы Президента, спортивные федерации, корпоративное управление, механизмы финансирования, спортивный менеджмент, государственное управление, воспитание здорового поколения.

Annotation. *This article provides a deep scientific-theoretical and practical analysis of the legal foundations for managing sports organizations in the Republic of Uzbekistan. Based on sports reforms led by President Shavkat Mirziyoyev, particularly the Law of the Republic of Uzbekistan No. O'RQ-1123 dated March 24, 2026 "On Physical Culture and Sports" and a number of Presidential decrees, it examines the legal status of sports federations, clubs, sports schools and other organizations, management structures, financing mechanisms, responsibility and control issues. The scientific foundations section highlights the theoretical bases drawing on research by Uzbek legal scholars and sports specialists, as well as the works of the President.*

The analysis section covers the practical situation, problems, adaptation of international experience, and proposals. The article is intended for heads of sports organizations, lawyers, sports management specialists, and students, and serves to strengthen the legal foundations for the development of professional sports and the upbringing of a healthy generation in the country.

Keywords: *sports organizations, legal foundations, law on physical culture and sports, Presidential decrees, sports federations, corporate governance, financing mechanisms, sports management, state administration, healthy generation upbringing.*

Ilmiy asoslari: O'zbekiston Respublikasida sport tashkilotlarini boshqarishning huquqiy asoslari mamlakat Konstitutsiyasi, "Jismoniy tarbiya va sport to'g'risida"gi Qonun va Prezident Shavkat Mirziyoyev tomonidan qabul qilingan farmon va qarorlar tizimiga asoslanadi.

Prezidentimizning sport sohasini rivojlantirishga qaratilgan siyosati sportni nafaqat jismoniy rivojlanish, balki ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyot va yoshlar tarbiyasining muhim vositasi sifatida belgilaydi.

Asosiy huquqiy hujjat — 2026-yil 24-martdagi O'RQ-1123-sonli "Jismoniy tarbiya va sport to'g'risida"gi Qonun bo'lib, u sport sohasidagi munosabatlarni tartibga soladi, davlat siyosatining asosiy yo'nalishlarini belgilaydi va sport tashkilotlarining huquq va majburiyatlarini aniq belgilab beradi. Ushbu Qonun oldingi (1992 va 2015-yillardagi) qonunlarni takomillashtirgan holda qabul qilingan bo'lib, unda dopingga qarshi kurash, professional sport, xususiy investitsiyalar va korporativ boshqaruv masalalari yangicha yondashuv bilan yoritilgan.

Prezident Sh.M.Mirziyoyevning 2018-yil 5-martdagi PF-5368-sonli Farmoni "Jismoniy tarbiya va sport sohasida davlat boshqaruvi tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida" sport boshqaruv tizimini markazlashtirish va samaradorligini oshirishda muhim bosqich bo'ldi. Ushbu Farmon asosida Sport vazirligi tashkil etilishi va uning vakolatlari kengaytirildi. Shuningdek, 2017-yilgi farmonlar va keyingi yillarda qabul qilingan hujjatlar (2023-yilgi o'zgartirishlar bilan) sport tashkilotlarini moliyalashtirish, litsenziyalash va monitoring mexanizmlarini takomillashtirdi.

Ilmiy jihatdan sport tashkilotlarini boshqarish huquqi sport huquqi (sports law) fanining bir bo'limi sifatida o'rganiladi. O'zbek huquqshunoslari va sport pedagogikasi olimlari (masalan, sport menejmenti bo'yicha darslik mualliflari) bu mavzuni chuqur tadqiq etgan. Ular sport tashkilotlarining huquqiy maqomini fuqarolik huquqi, ma'muriy huquq va xalqaro sport huquqi normalari asosida tahlil qilishadi. Prezident asarlarida ta'kidlanganidek, "Sport – bu nafaqat musobaqalar, balki milliy g'urur, sog'lom jamiyat va kuchli davlatning asosidir".

Huquqiy asoslarning ilmiy komponentlari quyidagilardan iborat:

1. Konstitutsiyaviy asoslar — O'zbekiston Konstitutsiyasining fuqarolar huquqlari, sog'liqni saqlash va ta'lim bilan bog'liq moddalar.

2. Qonun hujjatlari — “Jismoniy tarbiya va sport to‘g‘risida”gi Qonun, “Aksiyadorlik jamiyatlari to‘g‘risida”gi Qonun (professional klublar uchun), “Nodavlat notijorat tashkilotlari to‘g‘risida”gi Qonun (federatsiyalar uchun).

3. Past darajadagi normativ hujjatlar — Prezident farmonlari, Vazirlar Mahkamasi qarorlari va Sport vazirligi buyruqlari.

4. Xalqaro majburiyatlar — O‘zbekistonning Xalqaro Olimpiya qo‘mitasi va boshqa xalqaro sport tashkilotlari bilan shartnomalari.

Bu asoslar sport tashkilotlarini samarali boshqarish, shaffoflikni ta‘minlash va korruptsiyaga qarshi kurashish uchun mustahkam negiz yaratadi.

Tahlil bo‘limi: O‘zbekistonda sport tashkilotlarini boshqarish huquqiy mexanizmlari tahlili bir qator ijobiy o‘zgarishlarni ko‘rsatadi. 2026-yilgi yangi Qonun sport federatsiyalariga kengroq avtonomiya beradi, xususiy investitsiyalarni jalb qilish imkoniyatlarini kengaytiradi va moliyaviy hisobot berish talablarini kuchaytiradi. Professional sport klublarida korporativ boshqaruv elementlarini joriy etish (direktorlar kengashi, mustaqil audit) moliyaviy barqarorlikni oshirishga qaratilgan.

Amaliy tahlilda “Paxtakor”, “Nasaf” kabi klublar va milliy federatsiyalar faoliyatida huquqiy hujjatlarning qo‘llanilishi kuzatilmoqda. Prezident farmonlariga muvofiq sport maktablari va oliy sport ta‘lim muassasalarining boshqaruv tizimi takomillashtirilgan: ularning moliyalashtirish manbalari diversifikatsiya qilinmoqda (byudjet, sponsorlik, lotereya va xayriya).

Biroq, tahlil bir qator muammolarni ham ochib beradi:

- Ba‘zi sport tashkilotlarida ichki hujjatlar (nizomlar, reglamentlar) yetarli darajada takomillashtirilmagan.

- Moliyaviy nazorat va shaffoflik mexanizmlari to‘liq ishlamayotgani.

- Trenerlar va sportchilar huquqlarini himoya qilishda ba‘zi bo‘shliqlar mavjud.

- Raqamlashtirish darajasi pastligi (elektron monitoring tizimlarining cheklanganligi).

Xalqaro tajribani (Yevropa, AQSh, Xitoy modellari) tahlil qilganda, O‘zbekiston uchun eng mos yondashuv — davlat-xususiy sheriklik (PPP) va korporativ boshqaruvni birlashtirishdir.

Prezidentimizning 2018-2026 yillardagi farmonlari bu yo‘nalishda muhim huquqiy asos yaratgan.

Masalan, dopingga qarshi kurash bo‘yicha yangi moddalar (2026-yilgi Qonunning 38-39-moddalari) xalqaro standartlarga moslashtirilgan.

Tahlil natijalariga ko‘ra, huquqiy asoslarni yanada takomillashtirish uchun quyidagilar tavsiya etiladi:

- Har bir sport turiga oid maxsus reglamentlarni ishlab chiqish.

- Sport tashkilotlari rahbarlarini huquqiy va menejment bo‘yicha malaka oshirish tizimini kuchaytirish.

- Raqamli platforma orqali barcha sport tashkilotlarining faoliyatini markazlashgan monitoring qilish.

- Yoshlar va bolalar sporti tashkilotlarida maxsus huquqiy himoya mexanizmlarini joriy etish.

Bu choralar “Yangi O‘zbekiston” strategiyasining sport sohasidagi maqsadlarini ro‘yobga chiqarishga yordam beradi.

Xulosa: O‘zbekistonda sport tashkilotlarini boshqarishning huquqiy asoslari Prezident Sh.M.Mirziyoyev rahbarligidagi islohotlar natijasida tubdan takomillashtirilmoqda.

2026-yilgi yangi Qonun va tegishli farmonlar sport sohasini zamonaviy, shaffof va samarali boshqaruv tizimi bilan ta'minlashga xizmat qilmoqda. Bu nafaqat sport yutuqlarini oshiradi, balki sog'lom avlod tarbiyasi, milliy g'urur va iqtisodiy rivojlanishga muhim hissa qo'shadi. Kelajakda huquqiy asoslarni yanada takomillashtirish va amaliyotga to'liq joriy etish O'zbekiston sportini xalqaro maydonda yetakchi darajaga ko'taradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. 2017-2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегияси. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 7 февралдаги ПФ-4947-сонли Фармони.
2. Ўзбекистон Республикасининг "Жисмоний тарбия ва спорт тўғрисида"ги Қонуни (янги таҳрири). 2015 йил 4 сентябрь.
3. Mamlakatimizda jismoniy tarbiya va sport sohasida davlat-xususiy sheriklik asoslari. **Safarov O'Imasbek Sulton o'g'li:** 29.06.2024
4. <https://doi.org/10.5281/zenodo.12589317>
5. O'zbekiston respublikasida sport marketingini rivojlantirish yo'llari. 29.06.2024
6. **Safarov O'Imasbek Sulton o'g'li:** <https://doi.org/10.5281/zenodo.12589372>
7. Мирзиёев Ш.М. Жисмоний тарбия ва спорт соҳасини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида. ПФ-5924-сон Фармон. 24.01.2020.
8. К вопросам повышения качества образовательной деятельности вузов на основе системного анализа и стратегического менеджмента. 29.06.2024
9. <https://doi.org/10.5281/zenodo.12593025> **Safarov O'Imasbek Sulton o'g'li:**
10. Sport xizmatlari bozorida marketing faoliyatini rivojlantirish. 04.09.2024 <https://doi.org/10.5281/zenodo.13685623> **Safarov O'Imasbek Sulton o'g'li:**
11. O'zbekiston va xalqaro sport tashkilotlari aloqalarida marketingning iqtisodiy ahamiyati. 04.09.2024 **Safarov O'Imasbek Sulton o'g'li:**
12. <https://doi.org/10.5281/zenodo.13685654>
13. Xalqaro sportda professional sportni boshqarish modellari 04.09.2024 <https://doi.org/10.5281/zenodo.13685676> **Safarov O'Imasbek Sulton o'g'li:**
14. Sport menejrlarni tayyorlash o'ziga xos xususiyatlari 04.09.2024 <https://doi.org/10.5281/zenodo.13685312> **Safarov O'Imasbek Sulton o'g'li:**
15. Sport sohasida samarali boshqarish tizimini takomillashtirish 04.09.2024 <https://doi.org/10.5281/zenodo.12589279> **Safarov O'Imasbek Sulton o'g'li:**
16. Safarov O'. (2024). Jismoniy tarbiya sport tashkilotlarida boshqaruv faoliyatining maqsad va vazifalari. 09.10.2024. Наука и инновация, 2(28), 46–48. <https://in-academy.uz/index.php/si/article/view/37871>
17. **Safarov O'.** (2024). Sportni boshqarishda yetakchilikning ahamiyati. 09.10.2024. 142–144. <https://in-academy.uz/index.php/yo/article/view/37869>
18. **K.Sh. Ziyadullayev. A.B. Jumaniyazov. Safarov O'Imasbek Sulton o'g'li.** Sport sohasida sifat menejmentini takomillashtirishning ijtimoiy-iqtisodiy jihatlari. 02.21.2025. <https://doi.org/10.5281/zenodo.14902890>
19. **Safarov O'Imasbek Sulton o'g'li.** "Sport tashkilotlarida inson resurslarini boshqarishning zamonaviy konsepsiyalari va ularning samaradorlikka ta'siri" 30.12.2025. <https://doi.org/10.5281/zenodo.18093358>

20. **Safarov O‘lmasbek Sulton o‘g‘li.** “Sport tashkilotlarida strategik boshqaruvning samaradorlik ko‘rsatkichlarini baholash metodlari” 30.12.2025.
<https://doi.org/10.5281/zenodo.18093426>
21. **Safarov O‘lmasbek Sulton o‘g‘li.** “Sport sanoatida iqtisodiy barqarorlikni ta’minlashda menejment modellarining qiyosiy tahlili” 30.12.2025.
<https://doi.org/10.5281/zenodo.18093468>
22. **Ziyadullayev Komiljon Shamsiyevich, Jumaniyazov Anvar Bekchanovich, Boyqobilov Akbar Panji o‘g‘li, Safarov O‘lmasbek Sulton o‘g‘li.** 28.03.2025. “Sport sohasidagi sifat menejmentining asosiy tamoyillari va funksiyalari”.
<https://doi.org/10.5281/zenodo.15099586>
23. **Safarov O‘lmasbek Sulton o‘g‘li.** “Sport tashkilotlari faoliyati samaradorligini marketing tizimini takomillashtirish orqali oshirish yo‘llari.”
<https://doi.org/10.5281/zenodo.13685343>.
24. **Safarov O‘lmasbek Sulton o‘g‘li, A. Q. Nurullayev.** “The origin and development of athletics” 04.03.2022. <http://www.sciencebox.uz/index.php/jars/article/view/1379>
25. **Safarov O‘lmasbek Sulton o‘g‘li.** “Middle long distance running” 02.03.2022.
<http://www.sciencebox.uz/index.php/sjeg/article/view/1360>
26. **Safarov O‘lmasbek Sulton o‘g‘li.** “Jismoniy tarbiya va sportda menejmentning ahamiyati” 08.04.2024. <https://doi.org/10.5281/zenodo.11098396>